

процесу, якість викладацького складу, якість студентів, якість інформаційно-методичної бази. [6]. Якість результатів професійної підготовки (модель випускника) описується В. Беспалько трьома наборами параметрів: сукупністю знань, умінь і навичок, які відображують вимоги освітнього стандарту до підготовки спеціаліста, та визначаються як здатність фахівця виконувати завдання професійної діяльності; сукупністю умінь, навичок і потреб до професійного та особистісного саморозвитку [2, с. 26 – 28]

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, у найзагальнішому вигляді якість професійної підготовки потрібно розуміти як сукупність якостей та властивостей освітньої системи, що виявляються в процесі її функціонування та розвитку й пов'язані з їх відповідністю сучасним вимогам педагогічної теорії та практики, із задовольненням освітніх потреб зростаючої особистості, її батьків та суспільства. Отже, структуру якості професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови ми розглядаємо як сукупність характеристик процесу та його результатів і виділяємо такі складові: якість викладання; якість змісту освіти; якість технології навчання; якість результатів професійної підготовки (сформованість професійної компетентності майбутніх учителів).

Список використаних джерел:

1. Ашумов В. Р. Якість освіти у ВНЗ / В. Р. Ашумов – К. : Наукова думка, 2010. – 122 с.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / Беспалько В. П. – М. : Просвещение, 1989. – 217 с.
3. Гуторцев В. Р. Качество образования в ВУЗе / В. Р. Гуторцев – М. : Педагогика, 2010. – 310 с.
4. Дяків А. А. Якість освіти у ВНЗ / А. А. Дяків – К. : Наукова думка, 2011. – 231 с.
5. Крисюк С. Удосконалення управління освітою в умовах формування громадянського суспільства / С. Крисюк, В. Луговий, В. Майборода // 103Формування громадянського суспільства в Україні: стан, проблеми, перспективи. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – С. 181 – 211.
6. Луговий В. І. Управління якістю освіти / В. І. Луговий – К. : Держ. Управління, 1997. – 302 с.
7. Луначек В. Е. Якість освіти в контексті державної кадрової політики / В. Е. Луначек // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія. – Зб. статей: Вип. 16. – Ялта: РВВ КГУ, 2007. – Ч. 2. – С. 177 – 185.
8. Плаксий С. И. Качество высшего образования. – М. : Национальный институт бизнеса, 2003. – 654 с.
9. Руководство по применению стандарта ИСО 9001:2000 в области обучения и образования / [Пер. с англ. А.Л.Раскина] – М., РИА «Стандарты и качество», 2002. – 128 с. – («Дом качества», вып. 10 (19)).
10. Зайчук В. О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики / В. О. Зайчук // Педагогіка і психологія. – 2009. № 1. – С. 56 – 78 с.
11. Субетто А. Качество образования: проблемы оценки и мониторинга / А. Субетто // Образование. – 2000. – №2. – С. 62 – 66.
12. Шишов С.Е. Школа: мониторинг качества образования / С. Е. Шишов, В.А. Кальней. – М. : Педагогическое общество России, 2000. – 320 с.
13. Ясінець П. С. Якість освіти у ВНЗ / П. С. Ясінець – К. : Лібра, 2008. – 212 с.

УДК 378.147

О. В. Болдирев

КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЙ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ФАСИЛІТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

Анотація. У матеріалах статті окреслено проблему формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників. Встановлено, що для підготовки сучасного офіцера необхідно визначити компоненти педагогічної фасилітації. Проведенню такої роботи передують розробка системи критеріїв оцінювання рівнів сформованості педагогічної фасилітації. Вибір показників і критеріїв оцінювання сформованості педагогічної фасилітації курсантів залежить від їх професійно-педагогічної діяльності. Зважаючи на складність педагогічної фасилітації, специфіку підготовки курсантів, а також їх майбутню професійну діяльність, виділено мотиваційний, комунікативний, когнітивний, інтелектуальний та емоційно-вольовий компоненти.

Ключові слова: офіцер-прикордонник, педагогічна фасилітація, компоненти, показники, рівні, професійна діяльність, сформованість.

Boldyrev A.V. Components, criteria and indicators formation pedagogical facilitating future officers border guards

The materials of the paper outlines the problem of the formation of educational facilitation of future officers and border guards. It is established that the formation of the modern border guard officers, morally and psychologically prepared to work, it is necessary to identify the components of teacher facilitation. The choice of indicators and criteria for evaluating teacher facilitation of formation of future officers-border depends on their professional and educational activities associated with certain emotions. The choice of indicators and criteria for evaluating educational facilitation of formation of future officers-guards depends on their professional-pedagogical activities related to certain emotions. Given the complexity of teacher facilitation, specific training of students and their future professional activities identified motivational, communicative, cognitive, intellectual, emotional and volitional components. For each component of the formation of pedagogical facilitation of future border guard officers selected criteria: motivation – strong interest in professional activities; communicative – formation of continuous professional communication; cognitive – understanding the importance of future careers; intellectual – awareness of the importance of future careers; emotional and volitional – emotional attitude to work, volitional traits. The identified components underlie the formation of teacher facilitation during the educational process of training future officers and border guards.

Key words: border guard officer, teacher facilitation, components, indicators, levels, professional activity, formation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Соціально-культурні зміни, що відбуваються в даний час у суспільстві, знайшли своє відображення в змісті наукових досліджень. Проблема спілкування все більше усвідомлюється не тільки як питання передачі досвіду і знань, а як процес збереження і розвитку культурної спадщини; духовних, моральних основ буття людини, поповнення і збагачення цінностей гуманістичного співіснування та самореалізації кожного. Такий підхід зумовив виникнення і осмислення проблеми педагогічної фасилітації, виявив необхідність дослідження шляхів розвитку

здатності до фасилітації у майбутніх офіцерів-прикордонників.

Зростання вимог до сучасного випускника прикордонного вищого військового навчального закладу за умов сталого терміну професійної підготовки зумовлює створення системи, яка б оптимізувала навчальний процес і забезпечувала вищий рівень сформованості педагогічної фасилітації за той же навчальний час та без збільшення капіталовкладень. Для того, щоб сформувати сучасного офіцера-прикордонника, морально та психологічно підготовленого до професійної діяльності, необхідно чітко визначити компоненти, які визначають структуру педагогічної фасилітації. Особливу увагу необхідно приділяти ви-

значенню критеріїв і показників, завдяки застосуванню яких у навчально-виховному процесі відбуватиметься формування готовності курсантів до майбутньої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. У філософських дослідженнях склалася певна сукупність ідей, підходів до розуміння витоків педагогічної фасилітації. Так, в якості витоків фасилітативного спілкування екзистенційна філософія визнає «комунотарність» особистості, що звільняється і здійснюється через людину, засновану на спільній долі людства [3; 4], і передбачає визнання множинності індивідуальних відмінностей в процесі спільного потенційного прагнення. Прийняття загального, універсальності людства, дає можливість їх взаєморозуміння як «солідарної спільноти», запонує хиткість, нестійкість, недостатність людської природи, дозволяє людині прийняти світ і протистояти йому, підпорядковувати себе в екзистенціальних актах самореалізації (актах прийняття і вибору власної долі), змушує людину «рухатися, боротися і постійно йти назустріч відповідальності і ризику їх місії» [5, с.16].

Проблема педагогічної діяльності фахівців висвітлена в численній кількості праць видатних вітчизняних науковців (Ш. Амонашвілі, Ю. Бабанський, В. Кан-Калік, Н. Кузьміна, А. Макаренко, А. Маркова, С. Русова, Г. Скворода, В. Сластьонін, В. Сухомлинський, К. Ушинський, В. Шаталов) і зарубіжних учених (Б. Блум, Д. Дьюї, А. Комбс, Я. Коменський, К. Роджерс, Л. Шульман та інші).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на згадані дослідження, недостатньо обґрунтованим залишається питання формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників. Крім цього, не виявлено ефективні умови цього процесу на період підготовки курсантів, відсутня структура їх фасилітативної спрямованості.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування компонентів, критеріїв і показників сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників у вищому прикордонному навчальному закладі (ВПНЗ).

Виклад основного матеріалу дослідження. Для з'ясування стану сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників вважаємо за необхідне правильно обрати відповідний діагностичний інструментарій. Проблема вимірювання сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників пов'язана з визначенням критеріїв, показників і рівнів. Важливою вимогою до педагогічного експерименту є встановлення міри (критерію) тієї властивості, на вивчення якої спрямоване дослідження. Такими критеріями можуть бути об'єктивні біографічні дані, результати реальної діяльності, контрольні іспити знань, умінь, результати методик і тестового контролю. Кожний критерій проявляється в певних показниках, які відображають його особливості. Критерій сформованості педагогічної фасилітації визначено, виходячи з системного розуміння педагогічної фасилітації, виділення її структурних і функціональних компонентів, розуміння фасилітації як стану, процесу і результату створення педагогічних цінностей, технологій в процесі творчої самореалізації особистості майбутнього офіцера-прикордонника [1, 2].

Ураховуючи сказане, експериментальна робота з формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників була спрямована на діагностування стану її сформованості на початковому та прикінцевому етапах експерименту. Проведення такої роботи передусє розробка системи критеріїв оцінювання рівнів сформованості педагогічної фасилітації, що є адекватно теоретичним основам

дослідження, уявленням про сутність досліджуваного явища та його структуру.

Обґрунтовуючи вибір показників і критеріїв оцінювання сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників ми виходили з того, що їх професійно-педагогічна діяльність, пов'язана з певними емоціями. Залежно від визначених задач діяльність офіцерів прикордонної служби відбувається по-різному. Суттєве значення має й те, які саме емоції викликає діяльність: позитивні, негативні, нейтральні. Позитивні емоції – дозволяють створювати доброзичливі стосунки з персоналом, колегами по роботі, населенням, іноземними громадянами. Позитивне емоційне ставлення офіцера-фасилітатора до роботи має вагомий значущість, оскільки особовий персонал звертає увагу на зовнішній вигляд свого командира, вгадуючи його емоції, настрої, тому створення доброзичливої атмосфери, психологічно комфортного мікросередовища зменшує напругу серед військовослужбовців, налаштовує їх на висловлення власної думки.

Для професійно-педагогічної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників важливою є наявність таких рис, як: доброзичливість, щирість, товариськість, оптимізм, людяність, привітність, повага до персоналу, емоційна чутливість, схильність до емоційної підтримки, здатність до співчуття, тактовність тощо. Здатність до підтримки, сприйняття персоналу, співпереживання забезпечуються емпатійністю та фасилітативністю особистості офіцерів-прикордонників. Вони не тільки повинні розуміти емоційний стан персоналу, але й надавати йому активну підтримку. Саме таким чином емпатійні переживання (співчуття, співпереживання) реалізуються у формах допомагаючої поведінки – педагогічній фасилітації. Офіцер-фасилітатор повинен зрозуміти позицію кожного військовослужбовця, а потім вже діяти на підставі цього розуміння. Педагогічна фасилітативність є мотивом професійної спрямованості майбутніх офіцерів-прикордонників.

Зазначимо, що на визначення критеріїв і показників формування педагогічної фасилітації значний вплив має міжособистісне спілкування між офіцером-фасилітатором і персоналом. Свочасний самоаналіз, саморегуляція, самооцінка майбутніх офіцерів-прикордонників полягає у виявленні та усвідомленні ними власних проблем і недоліків під час спілкування з персоналом, розробленні шляхів подолання цих проблем. Майбутні офіцери-прикордонники повинні вміти прогнозувати результати спілкування з персоналом, формувати в них високі морально-політичні та професійні якості, вносити необхідні корективи у власну поведінку з військовослужбовцями. Важливою якістю майбутніх офіцерів-прикордонників є вміння контролювати свої емоції, усвідомлювати значущість власної професійної діяльності тощо.

Рівні сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників ми визначали за допомогою шкали: ознака виражена дуже сильно – 90-100 балів; ознака виражена сильно – 75-89 балів; ознака виражена достатньо – 60-74 бали; ознака виражена недостатньо – 45-59 балів; ознака виражена дуже слабо – 0-44 бали.

Для визначення рівнів сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників нами обрана діагностика, яка дозволила віднести курсантів відповідного рівня, відповідно до ступеня прояву ознак зазначених критеріїв. Крім того, діагностика враховувала специфіку педагогічної фасилітації, що полягає в певній «умовності» розподілу показників за визначеними критеріями, оскільки кожен із них може бути віднесений до різних критеріїв. Перехід курсантів на більш високий рівень можливий у випадку активізації ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, оволодіння професійно-необхідними знаннями та вміннями, підвищення самооцінки.

Відповідно до критеріїв сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників надамо

якісну характеристику кожного з рівнів.

Творчий рівень (90-100 балів) сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників характеризується ініціативністю, творчістю у професійній діяльності. Майбутні офіцери самостійно конструюють педагогічно доцільні прийоми й способи взаємодії, використовують творчі можливості спілкування з персоналом. Високий рівень творчості офіцерів-прикордонників характеризується їх повною самостійністю. Вони використовують готові прийоми, але вкладають у них щось своє, особистісне.

Продуктивний рівень сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників (75-89 балів) означає, що переважна більшість визначених показників критеріїв виражені сильно (чи дуже сильно), тобто майже всі ознаки обраних критеріїв пропорційно виражені.

Реконструктивний рівень сформованості педагогічної фасилітації у майбутніх офіцерів-прикордонників (60-74 бали) означає, що переважна більшість показників визначених критеріїв виражена достатньо.

Репродуктивний рівень сформованості педагогічної фасилітації у майбутніх офіцерів-прикордонників (0-59 балів) вирізняється тим, що більшість ознак визначених критеріїв проявляється слабо.

Зважаючи на складність педагогічної фасилітації, специфіку підготовки офіцерів-прикордонників, а також їх майбутню професійну діяльність (охорона державного кордону) вважаємо, що для формування педагогічної фасилітації у ВПНЗ, необхідно виділити такі компоненти: мотиваційний, комунікативний, когнітивний, інтелектуальний, емоційно-вольовий (табл. 1).

Таблиця 1

Взаємозв'язок компонентів професійної діяльності офіцера-прикордонника зі змістом професійної діяльності

Компоненти	Зміст
Мотиваційний	Професійні установки, інтереси, прагнення займатися професійною діяльністю, орієнтація на задоволення потреб суб'єктів; орієнтація на етично обґрунтований дозвіл етичних колізій
Комунікативний	Створення сприятливої атмосфери, інтерес до підлеглих, міжособистісна комунікація, організованість, професійний обов'язок і відповідальність; вимогливість, сприйняття і розуміння один одного; міжособистісна взаємодія
Когнітивний	Система знань, рівень і стан яких достатні для етичного вирішення ситуацій морального вибору; категоріально-понятійний апарат; факти історії розвитку етичної думки; етапи розвитку професійної етики; специфіка професійної етики офіцера-прикордонника; аксіоми; гіпотези
Інтелектуальний	Синтез з глибиною і креативністю суджень, гнучкість та логічність викладу думки, послідовність і конструктивність стратегій, евристичність і лаконічність мислення, оригінальність та аргументованість новизни
Емоційно-вольовий	Емоційна сприйнятливість, професійний оптимізм, ініціативність у професійній роботі, наполегливість у досягненні результату професійної діяльності, самовладання, емпатія, толерантність, здатність управляти своїм настроєм та іншими характеристиками

До кожного компонента формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників виділено критерії і відповідні показники.

Мотиваційний критерій – *стійкий інтерес до професійної діяльності*, який відображає рівень сформованості педагогічної фасилітації, спрямованості навчання, організаційної діяльності і формування цілісного змісту навчально-виховного процесу з урахуванням сучасних вимог державної прикордонної служби України щодо надійної охорони державного кордону.

До показників цього критерію відносимо: інтерес до професійної діяльності, бажання працювати офіцером, мотивація досягнення успіху в професійній діяльності, бажання саморозвитку і самореалізації, фасилітативність, емпатійність та ін.

Комунікативний критерій – *сформованість наскрізної професійної комунікації*, який відображає: рівень готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійного спілкування; вміння взаємодіяти з персоналом, громадянами, спілкуватися з ними під час виконання службових обов'язків, вести переговори для досягнення прийнятних рішень з професійних питань, вміти вибудовувати ефективні комунікації (без істотної втрати сенсу переданої інформації); володіти іноземними мовами в обсязі, що дозволяє вільно спілкуватися з носіями даних мов; готовність до отримання та обробки інформації (вміння знаходити, отримувати, систематизувати, оформляти і використовувати інформацію з усних, друкованих та електронних джерел для професійної діяльності).

Показниками цього критерію є: сформованість професійних і комунікаційних умінь готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до взаємодії (з персоналом, громадянами), основними сторонами якої є комунікативна, інтерактивна і перцептивна; вміння використовувати сучасні інформаційні технології у професійній діяльності.

Когнітивний критерій – *усвідомлення значущості майбутньої професійної діяльності*, який визначає рівень теоретичних знань майбутніх офіцерів-прикордонників, специфіку і напрями інноваційної професійної діяльності.

Показниками цього критерію є: інтенсивність професійної підготовки та діяльності, наявність перспективної мети, сталий інтерес до навчання як засобу досягнення поставленої мети, особливості організації управлінських процесів у галузі державної безпеки.

Інтелектуальний критерій – *усвідомлення значущості майбутньої професійної діяльності*, який визначає рівень теоретичних знань майбутніх офіцерів-прикордонників, специфіку і напрями інноваційної професійної діяльності.

Показниками цього критерію є: рефлексивність, креативність, творчість, інтелектуальність, освіченість, мобільність, гуманність тощо.

Емоційно-вольовий критерій – *емоційне відношення до діяльності, вольові риси*, який відображає досягнення значущих професійних цілей у певних соціальних контекстах з використанням відповідних засобів і отриманням позитивного результату.

Показниками цього критерію є: виявлення вольових якостей особистості, стійка професійна спрямованість, адекватний рівень розвитку психічних процесів, емоційна стійкість, витриманість у представленні власної позиції.

Висновки за результатами дослідження, перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Орієнтуючись на сформованість кожного компонента нами удосконалено критерії та показники, за якими визначено рівні сформованості педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників. Зазначені у статті показники дадуть курсантам змогу швидше адаптуватись до професійної діяльності, бути сучасними офіцерами-прикордонниками та творчо застосовувати здобуті знання на практиці.

Використовуючи сукупність компонентів, критеріїв і показників сформованості педагогічної фасилітації майбутніми офіцерами-прикордонниками ми дійшли висновку про необхідність визначення сучасного стану проблеми підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності щодо охорони державного кордону України.

Список використаних джерел:

1. Валицкая А. П. Философские основания современной парадигмы образования / А. П. Валицкая // Педагогика. – 1997. – №3. – С. 15–20.

2. Курлянд З. Н. Формирование и развитие профессиональной устойчивости будущих учителей : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Зинаида Наумовна Курлянд. – Москва, 1992. – 345 с.
3. Курлянд З. Н. Педагогіка: навчальний посібник / [Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І., Осипова Т. Ю. та ін.]. – 2-ге вид., переробл. та доп. – Харків : Бурун-Книга, 2009. – 304 с.
4. Франкл В. Доктор и душа [Текст] / В. Франкл. – Санкт-Петербург, 1997. – 287 с.
5. Фихте И. Г. Философия свободы. Социальная теория и современность / И. Г. Фихте. Вып. 27. – М., 1997. – 180 с.

УДК 37.013

О.В. Бутенко

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Анотація. Аналізується правове виховання студентів вищих технічних навчальних закладів як актуальна проблема сучасної педагогічної теорії і практики.

Ключові слова: правове виховання, студенти вищих технічних навчальних закладів.

Butenko O.V. Legal education students in higher technical educational institutions as a research and pedagogical problem

Abstract. Analyzes the legal education of students of higher technical educational institutions as an actual problem of modern educational theory and practice.

Keywords: legal education, students of higher technical educational institutions.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасна вища школа в Україні модернізується, набуває нової якості, зважаючи на ті виклики, які мають місце в системі соціального та економічного розвитку суспільства. Як зазначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, в Україні забезпечено правове регулювання питань функціонування системи освіти, всіх її рівнів і підсистем, діяльності навчальних закладів різних типів і форм власності, організації різних форм навчання. Водночас, розбудова національної системи освіти в сучасних умовах з урахуванням кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя, історичних викликів ХХІ століття вимагає критичного осмислення досягнутого і зосередження зусиль та ресурсів на розв'язанні найбільш гострих проблем, які стримують розвиток, не надають можливості забезпечити нову якість освіти і виховання, адекватну нинішній історичній епосі [6].

Серед актуальних проблем сучасної науково-педагогічної практики заслуговують на увагу такі, як: недостатня відповідність освітніх послуг вимогам українського суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці; обмеженість доступу до якісної освіти окремих категорій населення, відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального та духовного розвитку і соціалізації дітей та молоді; зниження суспільної моралі, духовності, культури поведінки частини учнівської та студентської молоді; недостатня орієнтованість структури і змісту професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти на потреби ринку праці та сучасні економічні виклики; невідпрацьованість ефективної системи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів; недосконалість системи національного моніторингу та оцінювання якості освіти; повільне здійснення гуманізації, екологізації та інформатизації системи освіти, впровадження у навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікативних технологій; недостатній рівень соціально-правового захисту учасників навчально-виховного процесу; недостатній розвиток громадянського самоврядування навчальних закладів, недосконалість механізмів залучення до управління освітою та її оновлення інституцій громадянського суспільства та ін [1, с. 67-68].

З метою оновлення системи освіти на концептуальному, теоретичному, організаційному та методичному рівні готується нова редакція Закону України «Про вищу освіту», реалізуються стратегічні напрямки модернізації навчально-виховного процесу, реформується середня та вища школа за принципом пріоритетності людини, оновлюється нормативна база освітньо-виховної практики, змінюється структура, зміст та організація освіти на засадах компетен-

тнісного підходу. При цьому наголошується на необхідності побудови ефективної системи національного виховання, соціалізації студентської молоді, формування у майбутніх фахівців духовності, моральної, правової, естетичної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усвідомлення актуальності правового виховання студентської молоді в системі вищої освіти спонукає вчених до здійснення науково-педагогічного пошуку. За результатами проведеної роботи визначено теоретико-методологічні засади сучасної практики виховання молоді (В. Кремень, В. Огнев'юк, В. Андрущенко та ін.), розкрито психологічні особливості виховання (І. Бех, Г. Костюк, Л. Божович та ін.), висвітлено інноваційні підходи до організації освітньо-виховного впливу на молодь (І. Зязюн, М. Євтух).

Значний інтерес викликають дослідження, присвячені питанням профілактики правопорушень серед молоді (Г. Мінковський, А. Тузов, В. Оржеховська та ін.), правового виховання в умовах пенітенціарної системи (В. Синьов), організації профілактичної діяльності правоохоронних органів серед учнівської молоді (Г. Пономаренко), спільної діяльності правоохоронних органів і закладів освіти у запобіганні протиправної поведінки молоді (Г. Пономаренко), профілактики пияцтва, алкоголізму та наркоманії серед молоді (Л. Анісімов), здійснення нагляду за дотриманням законності комісіями у справах неповнолітніх (Б. Антоненко), прокурорського нагляду за дотриманням законодавства про працю неповнолітніх (Б. Вихристенко), корекційної роботи з важковихованими дітьми та підлітками (Л. Дробот), соціально-педагогічної спрямованості діяльності міліції (М. Ветров), правового виховання учнів (М. Фіцула), організації виховної та соціально-психологічної роботи в навчальних закладах МВС України (М. Бандурко). Учені досліджують питання профілактики девіантної поведінки учнів основної школи України (друга половина ХХ ст.) (О. Юшко), профілактики наркоманії серед підлітків у виховному процесі загальноосвітньої школи (І. Шишова), організаційно-педагогічного забезпечення виховної роботи з умовно засудженими неповнолітніми (І. Парфанович).

Предметом науково-педагогічного пошуку вчених є питання правової освіти і виховання студентів педагогічних навчальних закладів. Йдеться про підготовку майбутніх учителів правознавства до роботи з підлітками девіантної поведінки (І. Островська-Бугайчук), правову підготовку майбутніх учителів початкової школи в умовах ступеневої освіти (І. Дарманська), підготовку майбутніх учителів початкових класів до правового виховання молодших школярів (Л. Мацук), структурно-змістову модель формування правової компетентності майбутнього вчителя